

Прыведзеныя матэрыялы па радзінна-хрэсьбіннай абраднасці, якая суправаджаецца песнямі, прыпеўкамі, прыгаворамі, жартамі, рознымі магічнымі дзеяннямі, даюць падставы сцвярджаць, што гэты добра распрацаваны традыцыйны пласт нашай культурнай спадчыны ўяўляе сабой непаўторнае багацце лакальных традыцый.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1 Фядосік, А. С. Сямейна-абрадавая паэзія / А.С. Фядосік // Беларусы. Т. 7. Вусная паэтычная творчасць / Г. А. Барташэвіч, Т. В. Валодзіна, А. І. Гурскі і інш.; Рэдкал.: В. М. Бялявіна і інш.; Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. – Мн. : Бел. навука, 2004. – 586 с.

The article examines the complex of birth and christening rituals and customs prevailing in the territory of the Oktyabrsky district. Based on folklore and ethnographic materials stored in the archive of the scientific and educational laboratory of the Moscow State University named after F. The main structural components of the birth and christening ritual complex and the beliefs associated with them are understood.

УДК 811.161.3'42:808.503

А. А. СТАНКЕВІЧ

(г. Гомель, УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”)

РЫТАРЫЧНЫЯ ПРЫЁМЫ ПАВЫШЭННЯ КАМУНІКАТЫЎНА-ПРАГМАТЫЧНАГА ПАТЭНЦЫЯЛУ ПУБЛІЦЫСТЫЧНАГА ДЫСКУРСУ

У артыкуле на матэрыяле мастацкай публіцыстыкі аналізуецца камунікатыўна-прагматычны патэнцыял публіцыстычнага дыскурсу, звязаны з задачай свядомага ўздзеяння на адрасата, дэтэрмінуемы інтэнцыяй аўтара, сітуацыяй стварэння тэксту, яго прызначэннем і спосабам выкладу зместу. Для павышэння камунікатыўна-прагматычнага патэнцыялу публіцыстычнага дыскурсу аўтары актыўна выкарыстоўваюць рытарычныя прыёмы актывізацыі ўвагі адрасата, займальнасці паведамлення, законы гарманічнага дыялогу і эмацыянальнасці выкладу зместу, а таксама выяўленча-выразныя моўныя сродкі.

Публіцыстычны дыкурс, у якім арганічна спалучаюцца інфармацыйная і камунікатыўна-прагматычная функцыі, з’яўляецца адным з самых актыўна выкарыстоўваемых у грамадстве медыятэкстаў. Як адзначаецца ў навуковай літаратуры, ён характарызуецца спалучэннем інфармацыйнай і прагматычнай функцый, вызначаецца сваёй папулярнасцю, вобразнасцю, палемічнасцю выкладу, яркасцю выразных сродкаў станоўчай або адмоўнай экспрэсіі [1, с. 443–444].

Паводле меркавання даследчыкаў, “спецыфіка тэкстаў, якія належаць да сучаснага масмедыяльнага кантынууму, вызначаецца рознымі камунікатыўнымі ўстаноўкамі, галоўнай з якіх з’яўляецца зварот да масавага адрасата з мэтай аказання на яго максімальнага, прагматычна зададзенага інфармуючага ўздзеяння” [2, с. 3].

Прагматычныя параметры публіцыстычнага дыскурсу, звязаныя з яго камунікатыўнай задачай свядомага ўздзеяння на адрасата, вызначаюцца інтэнцыяй аўтара і сітуацыяй стварэння тэксту, яго прызначэннем. Камунікатыўна-прагматычны патэнцыял публіцыстычнага дыскурсу ў значнай ступені дэтэрмінуецца спосабам выкладу яго зместу. Вялікае значэнне пры гэтым мае камунікатыўная ўстаноўка дыскурсу і яго інтэнцыянальна-сітуацыйная абумоўленасць, накіраваныя на максімальнае прагма-інфармацыйнае ўздзеянне на масавага чытача [2, с. 4].

Важным для рэалізацыі прагматычнай функцыі публіцыстычнага слова з’яўляецца таксама выражэнне ў ім аўтарскай пазіцыі. У адрозненне ад мастацкага дыскурсу, “у публіцыстыцы аўтарскае «я» выступае адкрыта, <...> яно не аддзелена ад чытача” [3, с. 76]. Асабліва выразна гэта асаблівасць праяўляецца ў так званай пісьменніцкай публіцыстыцы, якая валодае адметнай індывідуальна-аўтарскай канфігурацыяй вербалізацыі дыскурсу.

Даследчыкі стылістыкі тэксту вызначаюць тры асноўныя катэгорыі публіцыстычных жанраў: інфармацыйны, аналітычны і мастацка-публіцыстычны [4, с. 184]. Найбольш цікавымі для даследавання выяўленча-выразных, слоўна-вобразных асаблівасцей публіцыстычнага слова і яго прагматычнай функцыі з’яўляюцца тэксты так званай мастацкай публіцыстыкі – нарысы, эсэ, фельетоны і да т. п.

Паколькі асноўнае прызначэнне публіцыстыкі, як вядома, – актыўны ўдзел ў грамадскім жыцці, выхаванне жывецкай пазіцыі сучаснікаў, фарміраванне іх светапогляду, “публіцыстычны тэкст паўстае як камунікатыўная з’ява, што забяспечвае кантактаванне і мае сваёй задачай наладзіць творчае супрацоўніцтва, дыялог паміж журналістам і чытачом» [5, с. 50–51].

Як адзначае рытарычны закон гарманічнага дыялогу, эфектыўнымі маўленча-камунікатыўнымі зносіны могуць быць толькі тады, калі маналагічнае па форме маўленне адрасанта пераўтвараецца ў гарманічны дыялог з адрасатам. Таму задача аўтара – абудзіць уласнае ўнутранае слова рэцыпіента і ўстанавіць з ім у працэсе маўленчых зносін гарманічныя двухбаковыя адносіны. Моўныя сродкі і прыёмы іх падачы, выкарыстаныя ў публіцыстычным творы ў адпаведнасці з ілакуцыйнай задачай аўтара, ствараюць запланаваны ім перлакуцыйны эфект, уздзеянне на адрасата.

У ліку спецыяльных моўных прыёмаў дыялагізацыі маналогу, якія садзейнічаюць актывізацыі ўвагі чытачоў, дазваляюць пераадолець дыстанцыю паміж аўтарам і адрасатам, у першую чаргу неабходна адзначыць выкарыстанне камунікатыўных займеннікаў *я, вы, мы*. Найбольш эфектыўнай з’яўляецца форма займенніка “*мы*” (т. зв. “*мы сумеснае*”), якая як бы запрашае адрасата да сумеснага разважання, стварае эфект асабістага кантакту паміж аўтарам і чытачом, дапамагае перадаць атмасферу іх узаемаразумення:

Гаворачы аб выхаванні моладзі, мы часта забываем, што гэта звязана і з перавыхаваннем нас саміх, не ўлічваем патрабаванняў часу, які адрозніваецца ад таго, калі мы былі маладымі. А нам неабходна, каб не перарывалася сувязь з пакаленнямі, каб даражылі нашай нялёгкай, але слаўнай спадчынай [М. Танк];

Мы святкуем дзень нараджэння паэта, які даў нам, сваім нашчадкам, неперайздзены прыклад жыватворнай сувязі з народна-паэтычнымі каранямі і вытокамі [Н. Гілевіч];

Культура, духоўнасць – гэта тая вельмі тонкая матэрыя, якая непарыўна і моцна яднае нас. Нас – гэта значыць усіх жыхароў Беларусі [Р. Барадулін].

Такую ж ролю актывізацыі ўвагі адрасата адыгрывае ўжыванне т. зв. займеннікавых канкрэтызатараў, якія надаюць маўленню эфект своеасаблівага дыялогу, характар даверлівай размовы і ўзмацняюць такім чынам ступень кантактнасці:

Ад калыскі да апошняга шляху жыве ў кожным з нас свой Пушкін вобразам, радком, думкай, палкасцю, перакананасцю [Р. Барадулін];

Новыя радкі, вершы, задумы прыязджалі з намi з такіх незабыўных, афіцыйна кажучы, мерапрыемстваў [Р. Барадулін];

Тая любоў да роднага краю, што натхняла яго [Ф. Скарыну – А. С.] і акрыляла, і падымала над крыўдамі і нягодамі, – з намi! [Н. Гілевіч].

Павышэнню ўвагі адрасата да зместу тэксту садзейнічае таксама выкарыстанне дзеяслоўных форм, якія называюць сумеснае дзеянне, што аб’ядноўвае аўтара і чытачоў, як бы запрашаючы іх прыняць удзел у абмеркаванні ўзнятых пытанняў:

Трэба нам кожны дзень адчуваць прысутнасць сяброў, не спазняцца са шчырай спагадай да іх – памятаючы тых, з кім так добра было працаваць, сумаваць, смяяцца [Я. Брыль];

Не парада, а адно пажаданне: помніць, што беларуская літаратура ведае ўзровень мудрасці, майстэрства і дасканаласці. <...> Гэта да вельмі многага абавязвае [Н. Гілевіч].

Давайце ж помніць, не забываць пра тое, што было. І рабіць усё, каб больш ніколі не паўтарыліся падзеі тых дзён [Б. Сачанка].

Актывізацыю ўвагі павышае таксама ўключэнне пабуджальных канструкцый з імператывымі формамі дзеясловаў, якія выражаюць зварот да чытачоў і заклік да пэўнага дзеяння:

“Дык працуйма ж і далей! Сейма на роднай зямельцы здаровыя зярняты праўды, брацтва і свабоды”. Прыем жа гэты купалаўскі завет да сэрца і – у добры час, за работу! [Н. Гілевіч].

Дзе-дзе, а ў літаратуры дэвіз – “Настаўнік, выхавай вучня!” – выконваецца і перавыконваецца [Б. Сачанка].

Актывізуе ўвагу рэцыпіента да зместу пісьменніцкага публіцыстычнага твора выкарыстанне аўтарам формы пытанняў і адказаў, якая стварае эфект непасрэдных зносін і надае паведамленню размоўны характар:

Што дае знаёмства з гісторыяй і культурай іншых славянскіх краін? Вельмі многа! Што ўратавала Балгарыю, балгарскі народ як этнас ад канчатковай гібелі, ад смерці? Слова! Роднае балгарскае слова [Н. Гілевіч];

Дачакаўся замак у Нясвіжы, падобны на абдымкі белых і цёплых рук. А колькі не дачакалася? Стаяць прыдатнымі яшчэ каробкамі, ляжаць камянямі [Ул. Караткевіч].

Рытарычны закон эмацыянальнасці патрабуе ад аўтара эмацыянальнага стаўлення да прадмета разважання, суб’ектыўных адносін да тэмы паведамлення, неабыхавасці выкладу і садзейнічае экспрэсівізацыі маўлення, што ў выніку павышае цікавасць да зместу твора. Напрыклад:

Люблю чытаць пісьмы выдатных мастакоў слова. Яны – нібы жывыя, мудрыя сведкі часу і ўсяго, чым жыло ў гэтым часе грамадства і што дзеелася ў літаратуры [Н. Гілевіч];

Я заўсёды спяшаюся да яго [Мінска – А.С.], як на самае радаснае спатканне: ён – калыска маёй чалавечай сталасці, ён – мой вялікі дом, у ім усё знаёмае і сваё [С. Грахоўскі].

Выкарыстанне эмацыянальна-ацэначнай лексікі ў пэўным публіцыстычным кантэксце, акрамя таго, выконвае выхаваўчую ролю:

Менавіта слова роднае, беларускае, спаконвечнае назаўсёды зачаравала Пімена Панчанку [Р. Барадулін];

Іван Мелёж вучыў шанаваць роднае слова, вучыў казаць праўду, вучыў быць шчырым са сваім сумленнем [Р. Барадулін];

Зялёны цягнік маленства спыніўся далёка ад радзімы. Але слова паэта засталася ў роднай Беларусі, слова мужнае і пяшчотнае. Слова шчырае і пранікнёнае [Р. Барадулін].

Уздзейнічае на ўспрыняцце зместу мастацкага публіцыстычнага тэксту, павышае яго камунікацыйна-прагматычны патэнцыял, акрамя таго, адлюстраванне ў ім уласных пачуццяў і перажыванняў аўтара:

Нават калі мой горад тушыць агні і засынае, я слухаю яго дыханне, чую ўдары сэрца, заплюшчваю вочы і бачу тры абліччы любімага горада, яны, як тры песні, жывуць у маёй памяці і гучаць у душы [С. Грахоўскі];

Але ў мяне, малага, з воблакамі была свая размова. Я вучыўся разумець іх, як само жыццё. І што толькі не нагадвалі яны мне!.. І чалавека. І жывёлу, І страшыдла. І нават папярэва-белую з пялёсткамі ружу [І. Грамовіч],

прыклады з асабістага жыцця: *Мяне зачаравалі, закружылі галаву, перавярнулі душу, вырашылі лёс на ўсё жыццё тоненькія кніжачкі з бібліятэчкі (тады пісалі “кніжніцы”) “Маладняка”, аздобленыя ліштвая дубовых лістоў з жалудамі* [С. Грахоўскі];

Я памятаю час, калі мне ўпершыню трапіла ў рукі кніга Купалы... На “дарослыя” кнігі была накладзена забарона, і чытаць іх даводзілася ўпотаі. Таму я чакаў, калі ў доме ўсе заснуць <...>. Я забіраўся ў крэсла, нацягваў сарочку на голыя ногі, і час знікаў [Ул. Караткевіч].

Такі спосаб падачы зместу дазваляе аўтару персаналізаваць выклад, індывідуалізаваць спосаб падачы матэрыялу, паказаць уласнае светабачанне.

Звяртае на сябе ўвагу ў кантэксце пісьменніцкага публіцыстычнага твора таксама інтэртэкстуальнасць, якая прадстаўлена пераважна цытаваннем:

Вось і спраўдзіліся прарочыя словы нашага любімага народнага песняра Янкі Купалы, якія ён сказаў яшчэ напярэдадні твайго светлага шляху: “Занімай, Беларусь, маладая мая, Свой пачэсны пасад між народамі!” [П. Броўка];

Гаварыць, што будзе заўтра ці паслязаўтра, я асцерагаюся. Услед за У. Чэрчылем магу хіба паўтарыць яго словы: “Будучыня закрыта цемраю, і я не хачу раней часу акунацца ў гэтую цемру” [Б. Сачанка];

Не дзіва, што многія, пажыўшы за мяжою, усё ж вяртаюцца на Радзіму, кожны па-свойму тлумачачы прычыну гэтага. На Радзіме ж, як пісаў А. Купрын, “нават кветкі пахнуць па-іншаму. Іх водар мацнейшы, вастрэйшы за водар кветак за мяжою” [Б. Сачанка],

а ў некаторых выпадках адзначана алюзіяй: Пачалі вяртацца з месц “не столь отдалённых” і тыя, хто выжыў, каму пашанцавала больш, чым многім і многім іх сябрам і таварышам па няшчасці [Б. Сачанка];

Выходзілі кнігі “невинно пострадавших” – аднатомнікі, двухтомнікі, трохтомнікі, чатырохтомнікі [Б. Сачанка].

Форма падачы сацыяльна значымай інфармацыі ў творах публіцыстычнага стылю, як і ў мастацкім, можа мець прамы і апасродкаваны спосабы маўленчага ўздзеяння. У сувязі з гэтым значную функцыянальна-стылістычную ролю ў павышэнні камунікатыўна-прагматычнага патэнцыялу публіцыстычнага дыскурсу адыгрывае выкарыстанне выяўленча-выразных моўных сродкаў. Як адзначаюць даследчыкі, у публіцыстычным маўленні выяўленчасць і выразнасць як функцыянальныя характарыстыкі лексічных адзінак звязаны з іх прагматычнай прызначанасцю, “сродкамі ўзмацнення выяўленчасці і выразнасці з’яўляюцца метафары, метаніміі, вобразныя перыфразы і параўнанні, фразеалагізмы і фігуры маўлення” [3, с. 8].

Моўную палітру твораў мастацкай публіцыстыкі расквечваюць выяўленча-выразныя сродкі розных узроўняў моўнай сістэмы – лексічныя, лексіка-семантычныя, словаўтваральныя і сінтаксічныя. Найбольшы слоўна-вобразны патэнцыял маюць лексіка-семантычныя і сінтаксічныя сродкі – тропы і фігуры. У ліку лексіка-семантычных найчасцей выкарыстоўваюцца:

– метафары:

Паэтка. Залатой аблачынкай праплыла яна [Я. Янішчыц – А. С.] па небе паэзіі беларускай. Прыплыла з Палесся, каб нагадаць пра гэты самой вечнасцю ахаваны край. Прыплыла з Ясельды [Р. Барадулін];

Мова Вушаччына ўвабрала ў сябе й задуменнасць незлічоных вазёраў, і развагу бароў, і шчырасэрэбраны позван крыніцаў, які выпраўляюць у свет упаўнелыя рэкі й рачулки [Р. Барадулін];

– сімвалы:

Салавей – сімвал паэта, паэта вольнага і ўтрапёнага. Асабліва, калі паэт салаўём заліваецца перад каханай альбо салавее ад бессані, шукаючы рыфму на заповітнае слова, рыфму свежую, сваю [Р. Барадулін];

Гэта была ранняя раніца маладой беларускай літаратуры, што ў пачатку новага веку на змрочным небе тагачаснага грамадскага жыцця ўспыхвала і загаралася сваімі першымі яркімі зоркамі – прадвесніцамі блізкага світаньня [Н. Гілевіч];

– алегорыі:

Вобразна кажучы, чалавека можна параўнаць з птахам, адно крыло ў якога – мінулае, другое ж – будучыня. Калі паранена, калі бездапаможна абвісае адно крыло, дык не дзейнічае другое [А. Мальдзіс];

Рака народнага жыцця і айчыннай гісторыі бярэ свой пачатак у заповідных глыбінях вякоў. Праз стагоддзі, праз непазбежныя водмелі і перакаты нясе яна сваю даніну ў акіян агульначалавечай гісторыі. А разам з гэтай ракою плыве над ветразямі Надзеі, Мудрасці, Працы і напоўненыя справамі сотняў пакаленняў нашых продакаў карабель народнай памяці, якім кіруе Лёс. [М. Ткачоў];

– алюзіі:

Інтэлект зямлі патрабуе да сябе павагі, не трывае пракруставага ложка валявых рашэнняў [Р. Барадулін];

Што ж, фамы неверуючыя былі і будуць, як былі і будуць тыя, хто белае называе чорным, а чорнае – белым [Б. Сачанка];

– параўнанні:

Васіль Быкаў, як той васілёк у жыцце Беларушчыны, робіць зямлю нашу бліжэйшай да неба, а неба слова беларускага вышэйшым [Р. Барадулін];

Лес і крушні каменняў абাপал лясной дарогі, якая перасякала шашу і на якой мы ехалі, чарнелі, быццам намаляваныя тушшу [Ул. Карпаў];

– эпітэты:

Што засталася ў памяці з тае начы і сонечнага ранку? Зорная свежасць і мурожныя пахі. І яшчэ – родная цеплыня [Ул. Карпаў];

Шчасліва пасеяныя зерні роднай мовы на ўдзячнай глебе ўражлівай юнай душы далі добры ўраджай. І ўраджай гэты даў хлеб надзённы ўсім, каму дарага Беларусь, яе культура, яе паэзія [Р. Барадулін].

У сістэме сінтаксічных выяўленча-выразных сродкаў аўтарамі публіцыстычнага дыскурсу выкарыстоўваюцца разнастайныя фігуры паўтору, пропуску і перастаноўкі, якія, несумненна, павышаюць экспрэсіўнасць і эмацыянальнасць выкладу. Але найбольшым камунікатыўна-прагматычным патэнцыялам у пісьменніцкай публіцыстыцы валодаюць рытарычныя фігуры:

– рытарычны вокліч, які выражае аўтарскае захапленне, замілаванне, прыўзняты настрой:

А спектаклі! Якія былі спектаклі! Пасля тых я глядзеў сотні п'янак у славурых тэатрах, бачыў многіх-многіх выдатных акцёраў, а такога ўражання, як тады ад галубкоўскіх спектакляў, не засталася [С. Грахоўскі];

Славянскае слова! Якое невымернае і часце – валодаць ім і адначасова служыць яму! Якая радасць і асалода слухаць яго [Н. Гілевіч];

О, гэта пружанская зямля, што ўся звініць песнямі, дзе іх больш, чым жаўранкаў у снім небе над пружанскай раллёй! [Ул. Караткевіч];

– рытарычны зварот – словы, з якімі гаворачы звяртаецца да асоб ці прадметаў як прысутных, так і адсутных, і якія не прадугледжваюць непасрэднага водгуку:

Горад мой! Любоў мая да цябе зарадзілася так даўно, што я нават не помню, калі [Ул. Караткевіч];

Любая, родная наша маці – Беларусь! Вось і дажыла ты, што на многіх мовах свету паэты спяваюць аб працавітасці, мужнасці, славе і красе тваёй. [П. Броўка];

– рытарычнае пытанне, якое не патрабуе адказу і садзейнічае стварэнню эфекту непасрэднасці зносін з адрасатам:

Што ж лепей за цябе, мова мая, мова наша?! [Ул. Караткевіч].

А чаго варта паэзія без такой апоры, без карэння ў мінулым, у той духоўнай і культурнай глебе, што ўтвараецца, як і глеба на паверхні зямлі, стагоддзямі? [Н. Гілевіч].

Такім чынам, моўныя сродкі і прыёмы іх падачы, выкарыстаныя ў публіцыстычным творы, суадносна з ілакуцыйнай задачай аўтара, ствараюць запланаваны ім перлакуцыйны эфект, уздзеянне на адрасата.

Камунікатыўна-прагматычны патэнцыял публіцыстычнага дыскурсу, звязаны з задачай свядомага ўздзеяння на адрасата, у значнай ступені дэтэрмінуецца інтэнцыяй аўтара, сітуацыяй стварэння тэксту, яго прызначэннем і спосабам выкладу зместу. Асабліва выразна гэта асаблівасць праяўляецца ў так званай пісьменніцкай публіцыстыцы, якая валодае адметнай індывідуальна-аўтарскай канфігурацыяй вербалізацыі дыскурсу

Для павышэння камунікатыўна-прагматычнага патэнцыялу публіцыстычнага дыскурсу аўтары актыўна выкарыстоўваюць рытарычныя прыёмы актывізацыі ўвагі адрасата, зымальнасці паведамлення, законы гарманічнага дыялогу і эмацыянальнасці выкладу зместу, а таксама выяўленча-выразныя моўныя сродкі.

Спіс выкарыстанай літаратуры

- 1 Беларуская мова. Энцыклапедыя / Пад рэд. А. Я. Міхневіча. – Мінск : “Беларуская энцыклапедыя” імя Петруся Броўкі, 1994. – 653 с.
- 2 Бобровская, Г. В. Элокутивныя средства газетнага дыскурса в коммуникативно-прагматическом аспекте (на материале русского языка): автореф. дисс. докт. фил. наук / Г. В. Бобровская. – Волгоград, 2011. – 46 с.
- 3 Солганик, Г. Я. Специфика языка газеты как формы массовой коммуникации. – “Вестн. Моск. гос. ун-та”. Сер. 11. Журналистика, 1969, № 5.
- 4 Цікоцкі, М. Я. Стылістыка тэксту / М. Я. Цікоцкі. – Мінск : Бел. навука, 2002. – 223 с.
- 5 Іўчанкаў, В. І. Медыярыторыка: рытарычныя асновы журналісткі: курс лекцый / В. І. Іўчанкаў. – Мінск : “Адукацыя і выхаванне”, 2009. – 280 с.

Based on the material of literary journalism, the article analyzes the communicative and pragmatic potential of journalistic discourse associated with the task of consciously influencing the addressee, determined by the author's intention, the situation of creating the text, its purpose and the way the content is presented. To increase the communicative and pragmatic potential of journalistic discourse, the authors actively use rhetorical techniques to activate the addressee's attention, the entertainment of the message, the laws of harmonious dialogue and emotionality of the presentation of the content, as well as visual and expressive linguistic means.

УДК 811'42'37'16:398.92

А. Н. СТАРОВОЙТОВА

(г. Гомель, УО «Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны»)

МЕТАЯЗЫКОВЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ С СЕМАНТИКОЙ УГРОЗЫ

Анализируются фразеологизмы с семантикой угрозы в их отношении к системе метаязыковых единиц. Предлагается к числу метаязыковых относить только те фразеологизмы-угрозы, семантические признаки которых прямо или косвенно указывают на то, что объектом негативной оценки, провоцирующей угрозу, выступает речь человека.

Речевой акт, выражающий угрозу, в настоящее время активно изучается в рамках различных направлений лингвистики. Начало этому положено в работах Дж. Остина и Дж. Серля, в которых угроза наряду с обещанием и клятвой рассматривается как иллокутивный акт, направленный на достижение определенной цели через воздействие на адресата [1]. В русской лингвистической традиции исследование угрозы начиналось с ее упоминания в связи с описанием употребления форм повелительного наклонения в работах В. В. Виноградова [2], В. С. Храковского и А. П. Володина [3], И. В. Падучевой [4].

На сегодняшний день речевой акт угрозы представляет собой объект изучения лингвопрагматики, социолингвистики, лингвистической экспертизы, лингвокультурологии. Так, А. Н. Баранов в своей работе выявляет семантику угрозы в устном неподготовленном диалоге и письменном тексте, что обусловлено необходимостью проведения экспертных исследований по ряду составов преступлений, предусмотренных законодательством, а не только задачами лингвистической теории [5]. М. Г. Безяева, рассматривая способы выражения целеустановки волеизъявления в русском языке, подробно останавливается на структурировании речевого акта угрозы [6]. А. Ю. Маслова исследует семантико-прагматические особенности угрозы, способы выражения интенции угрозы, специфику ее языковых средств [7].